

STORTINGET

Innst. 446 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:246 S (2020–2021)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Sandra Borch, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Adelsten Iversen, Siv Mossleth, Ole André Myhrvold, Liv Signe Navarsete, Geir Pollestad og Marit Knutsdatter Strand om økt verdiskaping og sysselsetting i norsk næringsmiddelindustri

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med næringsmiddelindustrien utforme et konkret mål om økt verdiskaping og sysselsetting i næringsmiddelindustrien.
2. Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for å bedre rekrutteringen av norsk arbeidskraft til næringsmiddelindustrien.
3. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å styrke utdanningen av arbeidskraft til næringsmiddelindustrien på alle nivå i utdanningsløpet.
4. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om et styrket tollvern for å beskytte norsk matproduksjon og næringsmiddelindustri.
5. Stortinget ber regjeringen jobbe for å bedre merkeordningene for å styrke konkurransekraften til norske matvarer.
6. Stortinget ber regjeringen foreta en samlet gjennomgang av skatter, avgifter og gebyrer som gjelder

for næringsmiddelindustrien, med sikte på å øke konkurransekraften.

7. Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå ordninger, herunder frakttilskudd, for å legge til rette for en geografisk spredt næringsmiddelindustri.
8. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag for å få til en effektivisering og automatisering av næringsmiddelindustrien.
9. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om forenklinger av regelverket for næringsmiddelindustrien.
10. Stortinget ber regjeringen legge frem en nasjonal strategi for offentlige innkjøp av matvarer for å sikre at norske produkter blir valgt.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsunn Lyngedal, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Guro Angell Gimse, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til representantforslaget.

Komiteen viser til at næringsmiddelindustrien er Norges største industri på fastlandet. Dette er arbeids-

plasser som er spredt i hele landet i både bygd og by. En stor del av bedriftene ligger i distriktene. Sammen med primærnæringene, som den videreførelse industri- en springer ut av, gir produksjonen av mat og drikke muligheter for bosetting og skaper grunnlag for en rekke andre arbeidsplasser. Dette gjelder blant annet innen servicenæringene, som leverer tjenester til primærnæringene og næringsmiddelindustrien. Komplette verdikjeder for produksjon av mat og drikke danner derfor grunnlaget for svært mange personers arbeid og næringsvirksomhet.

Komiteen viser til at industrien er en sentral del av verdikjeden for mat fra jord og fjord til bord. Med næringsmiddelindustri menes videreførelse av råvarer fra jordbruk, fiske og oppdrett. Norge har en stor næringsmiddelindustri sett i forhold til hvor mange som bor her. Dette er til fordel for alle innbyggere i landet, for verdiskapingen og for samfunnsøkonomien.

Komiteen viser til at et sentralt mål for næringsmiddelpolitikken skal være å øke videreførelsen av råvarer i Norge. Dette er viktig både for å styrke beredskapen, øke verdiskapingen og for å sikre arbeidsplasser i hele Norge. En sterkere næringsmiddelindustri vil også styrke primærnæringene.

Komiteen viser til at trygg produksjon av mat og drikke også er avgjørende for vår helse. Matproduksjonen på norske råvarer har betydelig mindre forekomster av potensielt farlige bakterier for mennesker, som salmonella, enn det som er tilfelle i flere andre land. I tillegg til arbeidsplassene og den verdiskapingen som måles i kroner, bidrar råstoffet, produktene og fagkunnskapen i og til den norske næringsmiddelindustrien til et trygt og velfungerende samfunn der innbyggerne har god helse. Godene som innbyggerne og samfunnet får fra produksjonen av trygg mat og drikke, er derfor betydelig større enn det som kommer fram av de bedriftsøkonomiske regnskapene.

Komiteen viser til at verdien av vareproduksjonen i Norge utenom olje og gass har falt sammenlignet med verdien av importen de siste årene. Handelsunderskuddet for Fastlands-Norge var i 2020 på 312 mrd. kroner. Å ta vare på og forsterke næringsmiddelindustrien er et viktig bidrag til å sikre velferdsstaten inntekter til i årene som kommer.

Komiteen vil vise til at det er viktig å ta med fiskerinæringen når man snakker om økt verdiskaping og sysselsetting i næringsmiddelindustrien. Fiskerinæringen er avgjørende for sysselsetting, bosetting og verdiskaping langs hele den norske kysten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter intensjonene i forslaget, og mener det er behov for en helhetlig gjennomgang av rammebetingelsene for norsk næringsmiddelindustri, i form av en stortings-

melding om næringsmiddelindustrien. De ulike elementene i tipunktsplanen i forslaget vil være naturlige temaer i en slik melding.

Disse medlemmer viser til at en slik melding lenge har vært et ønske fra næringsmiddelindustrien, men at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet gjentatte ganger de siste årene har avvist forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om dette.

Næringsmiddelindustrien var også i liten grad omtalt i regjeringen Solbergs industrimelding, som ble behandlet i Stortinget våren 2017 (jf. Meld. St. 27 (2016–2017) og Innst. 453 S (2016–2017)).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener det vil være uheldig med en egen stortingsmelding om næringsmiddelindustrien som tar for seg kun en separat del av norsk industri, og som dermed gjør at en ikke får veid tiltak og virkemidler opp mot andre deler av industrien og sett større deler av økonomien i sammenheng. En slik melding kan dermed føre til u hensiktsmessige føringer som vil svekke målet om størst mulig verdiskaping innenfor bærekraftige rammer.

Disse medlemmer viser til at norsk industri konkurrerer om den samme arbeidskraften og kapitalen og har mange felles utfordringer og står overfor mange av de samme globale trendene; f. eks. digitalisering og automatisering, grønn omstilling tilgang på kompetente fagarbeidere osv. Dette er sentrale rammer også for næringsmiddelindustrien og synliggjør at denne industrien bør løftes opp i en større kontekst og ikke sees isolert.

Disse medlemmer viser til at regjeringen fører en nærings- og fiskeripolitikk som legger til rette for verdiskaping og vekst i privat sektor, lønnsomme arbeidsplasser og omstilling av norsk næringsliv. Gjennom å sørge for gode rammevilkår i bredden av norsk næringsliv og fremme velfungerende markeder med sunn konkurranse mener disse medlemmer at regjeringen legger til rette for at næringslivet selv kan gripe mulighetene for verdiskaping, og bruke ressursene på en effektiv måte totalt sett.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti deler forslagsstillernes ønske om å sikre god og relevant kompetanse til næringen gjennom utdanningsinstitusjonene, herunder fag- og yrkesopplæringen. Dette er av sentral betydning for å kunne rekruttere nye inn i næringen og sikre tilgangen på kompetent og god arbeidskraft. Disse medlemmer understreker betydningen av at det både innen fiskeindustrien og den landbruksbaserte næringsmiddelindustrien sikres gode og anstendige lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte, også sesongarbeidere.

Disse medlemmer viser til den viktige rollen samvirkene har for den landbruksbaserte næringsmiddelindustrien, og ser det som viktig å bygge videre på modellen med produsenteide samvirkebedrifter som grunnlag for en desentralisert næringsmiddelindustri og landbruk over hele landet.

Disse medlemmer understreker at det er av stor betydning for norsk matproduksjon å sikre et sterkt importvern. Disse medlemmer ser det derfor som uheldig at regjeringen ikke vil ta initiativ for å sikre at tollvernet er reelt, og at statsråd Nybø i sitt svarbrev til komiteen avviser at det er aktuelt å komme med forslag om et styrket tollvern for å beskytte norsk matproduksjon og næringsmiddelindustri.

Disse medlemmer viser videre til Stortingets behandling av dagligvaremeldingen 4. februar 2021, der Stortinget fattet følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig legge frem for Stortinget en egen sak om grensehandel hvor det drøftes og foreslås tiltak for å redusere grensehandelen og sikre konkurransekraften til norsk næringsliv.»

Regjeringens oppfølging av dette vil være av stor betydning for norsk næringsmiddelindustri, og disse medlemmer ser det som uheldig at saken ennå ikke er fulgt opp fra regjeringens side.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at arbeidsplasser ikke kan vedtas, men må skapes. Dette gjøres best med å sette gode rammebetingelser for vekst i privat sektor, blant annet gjennom skatte- og avgiftslettelse. Det gjøres ikke ved å sette mål for verdiskaping og antall sysselsatte i ulike næringer. Disse medlemmer peker på at lavere avgifter på grensehandelsutsatte varer vil føre til at varehandelen i Norge går opp, og dermed vil også etterspørselen etter norskproduserte varer øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, prioriterer en satsing på yrkesfag, og viser til arbeidet som ble igangsatt da Fremskrittspartiet var i regjering. Flertallet noterer at dette arbeidet videreføres, og mener at økt vektlegging av yrkesfaglig utdanning fremover vil komme næringsmiddelindustrien til gode.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at økt handel med landbruksvarer over landegrensene vil bidra til både innovasjon og utvikling, og være et gode for forbrukerne i form av bedre utvalg og lavere priser. Disse medlemmer har stor tro på at norske landbruksprodukter kan konkurrere med utenlandske varer, og merker seg særlig suksessen som norske oster har hatt internasjonalt. Disse medlemmer viser til at det er viktig å ha gode merkeordninger

slik at forbrukerne kan ta informerte valg, men merker seg at forslag 5 er nesten identisk med et representantforslag som ble fremmet og nedstemt i Stortinget tidligere i år. Disse medlemmer er enig i foreliggende representantforslag om at skatter, avgifter og gebyrer hemmer vekst også i næringsmiddelindustrien, og vil fortsette å jobbe for skatte- og avgiftslettelse for næringslivet. Disse medlemmer vil særlig peke på at den særnorske formuesskatten er en hemsko for næringslivet, og at dette er en konkurranseulemppe for bedrifter med norsk eierskap.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Stortinget tidligere har uttrykt tydelige ambisjoner om å øke norsk landbasert matproduksjon. Disse medlemmer viser i den forbindelse til at en samlet næringskomité i forbindelse med behandlingen av regjeringens landbruksmelding våren 2017 slo fast at «formålet med å øke matproduksjonen er å øke selvforsyningsgraden, styrke beredskapen og dekke etterspørselen», jf. Meld. St. 11 (2016–2017) og Innst. 251 S (2016–2017). Også innen sjømatnæringen har Stortinget uttrykt ambisjoner om å øke verdiskapingen og foredlingen av norske råvarer, jf. stortingsmeldingen om en konkurransekraftig sjømatindustri, som ble behandlet i Stortinget våren 2016, jf. Meld. St. 10 (2015–2016) og Innst. 215 S (2015–2016).

Disse medlemmer viser til at behovet for en styrket satsing på næringsmiddelindustrien fikk støtte både fra primærnæringene og fra næringsmiddelindustrien selv i næringskomiteens skriftlige høring.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med næringsmiddelindustrien utforme et konkret mål om økt verdiskaping og sysselsetting i næringsmiddelindustrien.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for å bedre rekrutteringen av norsk arbeidskraft til næringsmiddelindustrien.»

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å styrke utdanningen av arbeidskraft til næringsmiddelindustrien på alle nivå i utdanningsløpet.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om et styrket tollvern for å beskytte norsk matproduksjon og næringsmiddelindustri.»

«Stortinget ber regjeringen jobbe for å bedre merkeordningene for å styrke konkurransekraften til norske matvarer.»

«Stortinget ber regjeringen foreta en samlet gjennomgang av skatter, avgifter og gebyrer som gjelder for

næringsmiddelindustrien, med sikte på å øke konkurransekraften.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå ordninger, herunder frakttilskudd, for å legge til rette for en geografisk spredt næringsmiddelindustri.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag for å få til en effektivisering og automatisering av næringsmiddelindustrien.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om forenklinger av regelverket for næringsmiddelindustrien.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en nasjonal strategi for offentlige innkjøp av matvarer for å sikre at norske produkter blir valgt.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil samtidig understreke at man har sett en utvikling de siste årene hvor retten til å fiske havner på stadig færre hender. De få med god tilgang på kapital har samlet til seg mange rettigheter og store kvantum, mens folk flest som bor langs kysten ikke har råd til å være med på utviklingen. Dette medlem mener denne utviklingen er nødt til å snu.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med næringsmiddelindustrien utforme et konkret mål om økt verdiskaping og sysselsetting i næringsmiddelindustrien.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for å bedre rekrutteringen av norsk arbeidskraft til næringsmiddelindustrien.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å styrke utdanningen av arbeidskraft til næringsmiddelindustrien på alle nivå i utdanningsløpet.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om et styrket tollvern for å beskytte norsk matproduksjon og næringsmiddelindustri.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen jobbe for å bedre merkeordningene for å styrke konkurransekraften til norske matvarer.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen foreta en samlet gjennomgang av skatter, avgifter og gebyrer som gjelder for næringsmiddelindustrien, med sikte på å øke konkurransekraften.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå ordninger, herunder frakttilskudd, for å legge til rette for en geografisk spredt næringsmiddelindustri.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag for å få til en effektivisering og automatisering av næringsmiddelindustrien.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om forenklinger av regelverket for næringsmiddelindustrien.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen legge frem en nasjonal strategi for offentlige innkjøp av matvarer for å sikre at norske produkter blir valgt.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Høyre, Framskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:246 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Sandra Borch, Sigbjørn Gjelsvik, Geir Adelsten Iversen, Siv Mossleth, Ole André Myhrvold, Liv Signe Navarsete, Geir Pollestad og Marit Knutsdatter Strand om økt verdiskaping og sysselsetting i norsk næringsmiddelindustri – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 18. mai 2021

Geir Pollestad

leder

Nils Kristen Sandtrøen

ordfører